

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

ความเป็นไปได้เชิงเศรษฐกจิในการขยายการผลิตข้าวหอมดอกมะลิ

ชื่อผู้เขียน

นายอารีย์ เชื้อเมืองพาน

เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร. อารี วิบูลย์พงศ์

ประธานกรรมการ

อาจารย์ ดร. ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์

กรรมการ

อาจารย์ พฤษฯ ยิบมันตะสิริ

กรรมการ

บทคัดย่อ

ประเทศไทยประสบปัญหาการส่งออกข้าวและราคาข้าวตกต่ำมาตลอดทศวรรษ โดยเฉพาะข้าวคุณภาพต่ำ ลู่ทางหนึ่งที่จะแก้ปัญหา คือ การผลิตข้าวคุณภาพดี เช่น หอมดอกมะลิซึ่งมีราคาสูง และแนวโน้มการตลาดดี เพื่อทดแทนการผลิตข้าวคุณภาพต่ำ การศึกษาวิจัยมุ่งที่จะวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการขยายการผลิตข้าวหอมดอกมะลิเพื่อทดแทนข้าวพันธุ์อื่น โดยพิจารณาเป็น 2 ส่วน คือ ความเป็นไปได้ในระดับฟาร์ม และการเพิ่มราคาข้าวเปลือกหอมดอกมะลิ

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่างใน 2 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงรายเพื่อเป็นตัวแทนภาคเหนือ และจังหวัดสุรินทร์เป็นตัวแทนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีเกษตรกรตัวอย่างจังหวัดละ 150 ราย ซึ่งผลิตข้าวหอมดอกมะลิ ข้าวเจ้า กข.15 และข้าวเหนียว กข.6 ข้อมูลฟาร์มนี้ใช้เพื่อเปรียบเทียบผลตอบแทนจากการผลิตข้าวทั้ง 3 พันธุ์ และวิเคราะห์

สู่ทางในการลดต้นทุนต่อหน่วยการผลิตข้าวเปลือกหอมดอกมะลิ ข้อมูลอีกส่วนหนึ่งคือข้อมูลการตลาด ได้จากการสัมภาษณ์พ่อค้าท้องถิ่น เจ้าของโรงสี และผู้ส่งออก และข้อมูลสถิติราคา เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างการตลาด วิธีการกำหนดราคา และการสะท้อนของราคาในตลาด

เกษตรกรในจังหวัดเชียงรายส่วนใหญ่ปลูกข้าวเหนียว กช.6 ไว้เพื่อบริโภคและปลูกข้าวเจ้าเพื่อขาย ซึ่งตรงกันข้ามกับเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์ เกษตรกรทั้ง 2 แห่งให้เหตุผลในการเลือกพันธุ์ข้าวหอมดอกมะลิและข้าวเจ้า กช.15 ว่าเป็นพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่นาดอน ส่วนข้าวเหนียว กช.6 ปลูกในพื้นที่นาอุทกสมบูรณ์ โดยผลิตข้าวที่ปลูกในพื้นที่ลักษณะเดียวกันของข้าวทั้ง 3 พันธุ์ จะใกล้เคียงกันคือ ในจังหวัดเชียงรายเท่ากับ 350-540 กก./ไร่ และมีศักยภาพผลผลิตในพื้นที่ที่เหมาะสมสูงถึง 540 กก./ไร่ ส่วนในจังหวัดสุรินทร์ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 140-310 กก./ไร่

การศึกษาต้นทุนในทบทวนเฉพาะต้นทุนผันแปรซึ่งพบว่า ต้นทุนต่อไร่ในการผลิตข้าวทุกพันธุ์ในแต่ละจังหวัดใกล้เคียงกัน แต่ต้นทุนในจังหวัดเชียงราย (ประมาณ 1,600 บาท/ไร่) สูงกว่าจังหวัดสุรินทร์เท่าตัว (ประมาณ 800 บาท/ไร่) ส่วนต้นทุนต่อกิโลกรัมของข้าวทั้ง 3 พันธุ์ค่อนข้างแตกต่างกัน คือ ในจังหวัดเชียงราย ข้าวหอมดอกมะลิมีต้นทุนเท่ากับ 3.82 บาท/กก. ข้าวเจ้า กช.15 และข้าวเหนียว กช.6 มีต้นทุนเท่ากับ 3.85 และ 3.16 บาท/กก. ตามลำดับ ในขณะที่จังหวัดสุรินทร์ ข้าวหอมดอกมะลิมีต้นทุนเท่ากับ 3.26 บาท/กก. ข้าวเจ้า กช.15 และข้าวเหนียว กช.6 มีต้นทุนเท่ากับ 3.55 และ 3.15 บาท/กก. ตามลำดับ เมื่อพิจารณาผลตอบแทนสุทธิ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมดอกมะลิในจังหวัดเชียงรายได้รับผลตอบแทน เท่ากับ 0.20 บาท/กก. สูงกว่าข้าวเจ้า กช.15 (0.15 บาท/กก.) แต่ต่ำกว่าข้าวเหนียว กช.6 (0.64 บาท/กก.) ส่วนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมดอกมะลิในจังหวัดสุรินทร์ได้รับผลตอบแทนสุทธิเท่ากับ 0.93 บาท/กก. ซึ่งสูงกว่าข้าวเจ้า กช.15 (0.67 บาท/กก.) และข้าวเหนียว กช.6 (0.47 บาท/กก.)

การศึกษาด้านการตลาดพบว่า ข้าวเปลือกร้อยละ 73 จะผ่านพ่อค้าท้องถิ่นที่เหลือร้อยละ 27 จะขายให้โรงสีโดยตรง ราคาที่เกษตรกรได้รับจากผู้ซื้อทั้งสองประเภทใกล้เคียงกัน ผลตอบแทนในการให้บริการการตลาดของพ่อค้าส่งออก (1,671 บาท/ตัน) สูงกว่าพ่อค้าชายส่ง (787 บาท/ตัน) โรงสี (218-241 บาท/ตัน) และพ่อค้าท้องถิ่น (20 บาท/ตัน) การตลาดระดับท้องถิ่นในการรับซื้อข้าวเปลือกมีการแข่งขันกันสูง ส่วนตลาดส่งออกข้าวหอมดอกมะลิมีลักษณะเป็นตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด ร้อยละ 25 ของผู้ส่งออกทั้งหมดมีส่วนแบ่งตลาดถึงร้อยละ 69 มีการแข่งขันราคากันสูงในกลุ่มผู้ส่งออก จึงทำให้ราคาส่งออกไม่สูงมากนัก มีการปนข้าวพันธุ์อื่นกับข้าวหอมดอกมะลิเพื่อจะขายราคาต่ำ แม้ว่าประเทศไทยสามารถเป็นผู้กำหนดราคาส่งออกเองได้ก็ตาม การกำหนดราคาข้าวหอมดอกมะลิในระดับตลาดต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับราคาส่งออก ผู้ส่งออกจะเป็นผู้กำหนดราคารับซื้อข้าวสารจากโรงสี โดยพิจารณาจากราคาส่งออกหักด้วยต้นทุนการตลาดและกำไร โรงสีจะถือเอาราคาคงกล่าวเป็นราคาขายให้พ่อค้าชายส่ง และราคาที่รับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกร โดยหักต้นทุนและกำไรไว้แล้ว ผลการวิเคราะห์การส่งผ่านราคาส่งออกไปสู่ราคาข้าวเปลือกหน้าโรงสี พบว่า ในช่วงที่ราคาต่ำ (หรือราคาตกลง) เมื่อราคาส่งออกเปลี่ยนไป 1 บาท/ตันข้าวสาร ส่งผลทำให้ราคาข้าวเปลือกหน้าโรงสีเปลี่ยนแปลงไปประมาณ 0.45-0.52 บาท/ตันข้าวเปลือก (หรือเมื่อพิจารณาอัตราการแปรรูปข้าวเปลือก 1 ตัน เป็นข้าวสาร 0.42 ตัน ราคาข้าวเปลือกหน้าโรงสีจะเปลี่ยนแปลงไป ประมาณ 1.08-1.20 บาท/ตัน) ในช่วงที่ราคาสูง การส่งผ่านราคาจะต่ำกว่าเล็กน้อยแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

โอกาสที่จะขยายการผลิตข้าวหอมดอกมะลิในภาคเหนือมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูงเพราะเกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนต่อหน่วย ซึ่งในพื้นที่ปลูกข้าวเหนียว กข.6 จะได้ผลผลิตใกล้เคียงกัน เมื่อมีการจัดการที่เหมาะสม สำหรับภาคตะวันออกเจียงเหนือชั้นข้าวหอมดอกมะลิให้ผลตอบแทนสูงกว่าข้าวพันธุ์อื่นอยู่แล้ว ความเป็นไปได้ในการขยายข้าวหอมดอกมะลิทั้งสองภาคมีมากขึ้นอีกเมื่อราคารับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรสูงขึ้น ซึ่งเป็นจริงได้หากรัฐบาลมีมาตรการป้องกันการตัดราคาของพ่อค้าส่งออก

Thesis Title Economic Feasibility of Production Expansion of
HomDawk Mali Rice

Author Mr. Aree Cheamuangphan

M.Econ. Economics

Examining Committee :

Assoc. Prof. Dr. Aree Wiboonpongse Chairman

Lecturer Dr. Songsak Sriboonchitta Member

Lecturer Phrek Gypmantasiri Member

Abstract

Rice export and its low price have been problems for Thailand in the past decade especially for low quality rice. One of solutions to the problems is to replace low quality rice by good quality, high priced and good potential market, Kao Dawk Mali (KDML) rice. Therefore, this study aims to analyse possibility to expand KDML rice production by evaluating feasibility at the farm level and possibility to raise farm price of KDML.

The farmer interview was conducted in 2 provinces, Chiang Rai and Surin to represent North and North-east, respectively. The survey included 150 for each province consisting of farmers who grew KDML,

RD 15 and RD 6. The farm survey data were used for comparison of returns to production of the 3 varieties and to analyse possibility to reduce unit cost of KDML. The market information including the interview of local merchants, millers and exporters, and price statistics, was used to analyse market structure, price determination and price transmission.

Most of Chiang Rai farmers grew RD 6 for home consumption and KDML for market which is opposite to the purpose of Surin farmers. However, the farmers of both provinces reported they grew KDML and RD 15 because both varieties are suitable for the rainfed upland areas and RD 6 for better water conditioned areas. Yields of the 3 varieties for the similar land type were similar ranging 350-540 kg/rai in Chiang Rai and 140-310 kg/rai in Surin.

Total production cost in this study includes only variable cost. Total cost per rai of all varieties did not differ within each province. However, the cost per rai in Chiang Rai (1,600 baht/rai) was double of those in Surin (800 baht/rai). The unit costs of KDML, RD 15 and RD 6 in Chiang Rai were 3.82, 3.85 and 3.16 baht/kg and those in Surin were 3.26, 3.55 and 3.15 baht/kg, respectively. The gross margin were 0.20, 0.15 and 0.64 baht/kg in Chiang Rai and 0.93, 0.67 and 0.47 baht/kg in Surin.

Marketing analysis shows that 73% of paddy were sold to local buyers and only 27% sold directly to millers. Prices paid by both buyers were almost identical. Gross margin to marketing services of exporter were largest (1,671 baht/ton) followed by wholesalers (787baht/ton) millers (218-241 baht/ton) and local buyers (20 baht/ton).

Local market of KDML was highly competitive but the export market could be considered as monopolistically competitive. For 69% of the export volume were shared among 25% of exporters. Price cutting was a market strategy. Mixing other rice varieties to KDML was also used to reduce offered price. These strategies depressed export price eventhough Thailand could have set the export price of KDML. The price of KDML was determined by the export market. Subsequently, the exporters paid the millers its export price subtracted by cost and a certain margin. The millers charged the wholesalers the quoted price. The paddy price offered by the millers was residual of the quoted price minus millers' cost and gross margin. The analysis of price transmission indicated that during low price period (or when price reduced) if export price would change by 1 baht/ton, the paddy price would change by 0.45-0.52 baht/ton (or for 0.42 conversion ratio of paddy to rice, it was 1.08-1.20 baht/ton). For the high price period the transmission was slightly lower, but it was not statistically significant.

The possibility of expanding of KDML production in the North is high as farmers could raise yield and reduce its unit cost. In the RD 6 growing areas, KDML could perform equally well with appropriate management. As for the North-east, KDML has outperformed other varieties. The high feasibility to expand KDML production in both regions lies on more attractive price which is possible provided that the government has good measure to prevent price rivalry of the exports.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved